

Voorzitter: K. van Doesen (D66)

Namens de raad: M. Wijnja (GroenLinks), H. Sietsma (GroenLinks), T. Rustebiel (D66), J. Dijk (SP), I. Jacobs (VVD), E. Akkerman (VVD), G. Brandsema (ChristenUnie), T. van Zoelen (PvdD), D. Ram (PVV)

Namens de griffie: J. Spier, P. Kommerij

Reglement van Orde

00:09:26

Voorzitter: Welkom allemaal bij deze meningsvormende sessie. Een meningsvormende sessie over het raadsvoorstel 'Reglement van orde van de gemeenteraad Groningen 2022'. Alvorens wij hier verdergaan, wil ik eerst mevrouw Jacobs feliciteren met haar verjaardag en ik neem aan dat ik dat namens u allen doe. Een compliment dat u hier toch aanwezig bent. We zullen opschieten, dan kunt u gauw naar huis om verdere festiviteiten te ondernemen. Wij gaan nu verder met het reglement van orde; een voorstel dat de eigen werkwijze van de raad betreft, over de vorming van de besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad. Vandaag is het toch wel een belangrijk moment, want dit is een sluitstuk van een intensief en langdurig traject om te komen tot een werkwijze die zoveel mogelijk aansluit bij de wensen en verwachtingen van alle betrokkenen. In het raadsvoorstel is een compleet overzicht opgenomen van dit traject en de doorlopen stappen. Gisteren is er nog een kort aanvullend stuk toegevoegd aan de agenda. Ik hoop dat u de gelegenheid heeft gehad om dat te kunnen lezen. Ja, wat ons natuurlijk voorop staat, is om Wolbert Meijer te bedanken, die werkelijk een geweldige inspanning heeft geleverd om de grove lijnen die wij hebben aangeboden aan de griffie te maken tot keurig dichtgetimmerde afspraken die nu voorliggen. Hij heeft corona, dus hij kan hier helaas niet bij zijn. Ik denk wel dat hij kijkt, dus heel veel beterschap, Wolbert. Bovendien moet ik, zeker ook voor de mensen die nu kijken, erop attenderen dat hier geen wethouders zitten, omdat het een voorstel is dat uit de eigen raad komt en via de Commissie Werkwijze en het presidium hier is beland. Daarom zullen Hans Sietsma en Letje Jacobs, respectievelijk voorzitter en lid van de Commissie Werkwijze, eventuele vragen nog beantwoorden. Drie minuten per fractie is de huishoudelijke mededeling. Er zijn een paar mensen die digitaal meedoen. Dat is de heer Brandsema, de heer Ram en mevrouw Akkerman -

00:12:10

Spreker: Nee, ze zitten hier.

00:12:11

Voorzitter: Ja, jullie moeten het systeem niet in de war gooien. Eerst digitaal aanmelden en er dan toch zijn ... maar oké, hartelijk welkom. Dan blijft over mevrouw Akkerman en de heer Ram is nog onderweg. Ik kijk nu eerst even rond en kijk, wie van de mensen wil het woord voeren als eerste hierover? Mevrouw Wijnja, u het woord.

00:12:44

Mevrouw Wijnja: Dank u wel, Voorzitter. Ik wil graag beginnen om onze dank uit te spreken voor de commissie, want het is behoorlijk wat werk geweest. Dat geldt voor de commissie en dat geldt voor de griffie; een enorm traject. Ik ga namens elf mensen proberen te

vertegenwoordigen wat wij vinden van de nieuwe werkwijze. Nu, dat is mooi. Er staan een aantal voor- en nadelen onder elkaar van de nieuwe werkwijze. Die herkennen wij. We hebben ook uitgebreid de tijd gehad om onze feedback te geven en dat hebben we ook gedaan, dus dat is een herkenbaar verhaal. Het is wat ons betreft goed om de ingeslagen weg in te gaan en het reglement van orde vast te stellen op deze manier. Er was alleen één vraag die bij ons nog bleef hangen en dat gaat over het in stemming brengen van de moties na het in stemming brengen van een raadsvoorstel. Dat is een soort van experiment wat we vorig jaar hebben ingesteld en wat we een aantal keren zouden doen, evalueren en eventueel dan invoeren of niet. Nu staat het in het nieuwe reglement van orde en wij vroegen ons af of die evaluatie heeft plaatsgevonden en wat daar de conclusie van was. Dat is de vraag. Dank.

00:14:00

Voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Rustebiel.

00:14:04

De heer Rustebiel: Ja, dank u wel, Voorzitter. Ook in mijn fractie verschillende opvattingen over deze werkwijze en hoe het verder moet, maar ik wil even teruggaan naar waarom wij dit een goed idee vonden. Dat was om de positie van inwoners in onze gemeenteraad te versterken met een politieke woensdag, waarbij wij op de gang allerlei mensen tegen zouden kunnen komen die wij dan zouden kunnen spreken en die meningen dan zouden kunnen betrekken in onze debatten. Echter, door corona en ook deels door de verhuizing die we hadden, is daar niet zoveel van uitgekomen. Wij kunnen nu niet goed beoordelen of die positie van de inwoner, met de manier waarop wij nu werken nu echt versterkt is. Wij zouden wel een oproep willen doen om daar over een tijdje – als bijvoorbeeld die coronamaatregelen echt weg zijn en we misschien eind dit jaar op pad zijn met de nieuwe werkwijze – echt eens te gaan vragen aan een aantal mensen die hier regelmatig komen, aan inwoners: hoe kijken jullie nu naar de werkwijze van de gemeenteraad, is die voor jullie beter benaderbaar geworden en is het voor ons makkelijker geworden om dingen te agenderen? Ja, dat zijn vragen die wij nu niet kunnen beantwoorden, want de nieuwe werkwijze heeft dus weliswaar als voordeel dat, als je gaat naar een raadscommissie, omdat je onderwerp op de agenda staat, dat je deze niet helemaal uit hoeft te zitten. Tegelijkertijd is de voorspelbaarheid van de agenderingen ook afgenomen, omdat je in de oude raadscommissiestructuur als betrokken inwoner bij onderwerp A of B veel verder van tevoren aan kon zien komen, wanneer het op de agenda zou staan. Ik denk dat dit soort dingen echt even goed met elkaar besproken moeten worden, als wij een tijdje bezig zijn met de nieuwe werkwijze. Verder denkt mijn fractie dat het goed is om dit reglement vast te stellen en willen wij ook onze dank uitspreken aan iedereen die hierbij betrokken is geweest en voor het vele werk dat de commissie heeft gedaan.

00:15:42

Voorzitter: Ik kijk even verder rond. Wie wil nog het woord voeren? De heer Dijk?

00:15:49

De heer Dijk: Ja, dank u wel, Voorzitter. De nieuwe werkwijze is voor mijn partij in ieder geval een werkwijze geweest die enorm botst met de werkwijze die mijn partij heeft. Als je wil dat mensen meer betrokken worden bij de politiek, dan zijn er makkelijke wegen of makkelijke

manieren om dat te organiseren en niet door een beeldvormende sessie te creëren of speciale inspraakbijeenkomsten. Zoals andere partijen ook wel weten, is de werkwijze van de SP om naar mensen toe te gaan in hun buurten, in hun wijken en om het met hen over de gevolgen van politieke besluiten te hebben en ze op die manier bij de politiek te betrekken. De vorige spreker zei het al een beetje: het is voor SP-gemeenteraadsleden onmogelijk om nu een maand van tevoren te bepalen, wanneer welk onderwerp op de agenda staat, hoe laat je daar moet wezen en of je nu wel of niet in een buurt aan een deur kan staan, omdat je toevallig dat uur geen commissievergadering hebt of omdat er geen Ruimte en Wonen of Financiën en Veiligheid is. Ik vind het daarbij ook nog voor bewoners erg ingewikkeld – laat ik het ook maar gewoon zeggen, onbegrijpelijk – hoe die agenda en die structuur eruitziet en om te bepalen, wanneer welk onderwerp aan bod zal komen en wanneer je welke commissie moet gaan volgen. Er zit een aantal zogenaamde voordelen aan dit systeem, bijvoorbeeld dat het flexibeler is. Dat vinden ik en mijn fractie niet. Wij vonden het vorige en de commissiesamenstelling veel flexibeler. We vonden het ook veel prettiger dat er een commissievoorzitter was die samen met een inhoudelijke wethouder en een inhoudelijke griffiemedewerker de volgorde van de onderwerpen kon bepalen. Op die manier was er al iemand die het voorwerk voor je had gedaan. Nu heb je allerlei verschillende onderwerpen en wordt er gezegd: ja, maar dan ga je niet naar een onderwerp. Dat heb ik een paar keer gedaan, niet naar een onderwerp gaan. Dan hoorde je achteraf een paar argumenten, die jij als SP'er bijvoorbeeld van een VVD'er flauwekul vond of slechte argumenten, en dan had je er toch willen zijn, omdat je dan had willen interrumpen op dit onderwerp, omdat die argumenten die de VVD'er dan bracht de discussie een bepaalde kant op stuurde. Ja, dus wegblijven is ook niet altijd een optie. Ik zie dat er een aantal nadelen in worden genoemd – en dan kan ik ook nog een beetje constructief worden – want ik denk dat daar oplossingen voor mogelijk zijn. Het politiek vragenuur is volgens mij een middel dat vooral tot stand is gekomen, doordat we geen rondvraag meer hebben bij raadscommissies. Ik vind het politiek vragenuur niet per se slecht, ik vond alleen de rondvraag in de commissies vergelijkbaar en misschien beter. Er staat inderdaad dat er onvoldoende ruimte is om van gedachten te wisselen over actuele situaties. Ik zou daarom een pleidooi willen houden voor het herinvoeren van actualiteitendebatten. Dat we langer, gewoon een uur soms, met elkaar in debat kunnen met de gemeenteraad en het college over een onderwerp. Ik merk in ieder geval dat we dat echt missen. Nu, misschien iets minder positief dan de andere partijen en wij zullen hier dus ook niet voor zijn. Maakt u zich echter niet druk, de SP is ontzettend flexibel. Wij vinden ook wel onze weg, als andere partijen hele rare nieuwe werkwijzen bedenken, dat komt heus wel goed.

00:19:33

Voorzitter: Na deze geruststellende woorden van de heer Dijk kijk ik even rond wie ik vervolgens het woord mag geven. De heer Bosch.

00:19:39

De heer Bosch: Ja, dank u wel, Voorzitter. Ook ik wil beginnen met de commissie die hier maanden of misschien wel meer dan een jaar of jaren – dat weet ik eigenlijk niet precies – aan heeft gewerkt, bedanken en natuurlijk ook de griffie. We hebben het hier over onze eigen werkwijzen en dat voelt natuurlijk altijd wat anders dan de andere stukken waar je het over hebt. Zo voelt dat dan ook binnen onze fractie. Wat betreft het meningsvormende - en

beeldvormende sessies, dat sessiesysteem, wat we nu hebben ingevoerd, kan onze fractie zich daar wel in vinden. Wij vinden dat je per onderwerp een vergadering hebt wel logischer, dan dat je dat aan elkaar vastbindt. Ook de flexibiliteit vinden wij prima, dus dat is goed. Ik sluit me wel aan bij de vraag van D66 daarover. Dan wil ik echter wel graag iets anders aansnijden. Ik loop hier nu drieënhalf jaar rond, waarvan één jaar raadslid en persoonlijk – en veel fractiegenoten zijn het met mij eens – vind ik dat het niet goed gaat met de lokale democratie en met hoe goed wij onze taak kunnen uitvoeren. Wij moeten een enorme macht controleren; een aantal wethouders en heel erg veel ambtenaren die ontzettend veel belangrijk werk doen. We moeten heel veel stukken controleren. We krijgen er steeds meer verantwoordelijkheden bij van het Rijk. Daarnaast, ook een hele belangrijke taak – en ik vind dat dat soms ondersneeuwt, ik merk dat binnen mijn eigen fractie ook – juist met inwoners in gesprek gaan en ze opbellen, nadat ze een goede ingezonden brief sturen. Ik heb vaak niet eens tijd om die ingezonden brieven te lezen. Zelfs in een fractie van elf mensen hoor je signalen dat er te weinig tijd is om echt met die inwoners in gesprek gaan, om echt die 500 pagina's die er soms onder – jeugdzorg bijvoorbeeld – zitten door te spitten, terwijl het zulk belangrijk werk is dat we hier doen. Een onderdeel van dit voorstel is, is dat er een maximum komt van twee fractiewoordvoerders. Dan maak je het dus voor alle partijen, maar helemaal voor kleinere partijen, veel moeilijker om dat ontzettend belangrijke werk te doen. Wij vinden dat -

00:21:47

Voorzitter: Meneer Bosch, u heeft een opmerking van de heer Dijk.

00:21:51

De heer Dijk: Ja, meneer Bosch, denkt u dat het uw taak is om die 500 pagina's door te nemen?

00:21:58

De heer Bosch: Ik denk dat het mijn taak is om mij goed te verdiepen in de stukken.

00:22:03

De heer Dijk: Voorzitter, dat is niet mijn vraag. Ik denk namelijk dat dit echt het probleem is. Ik denk echt dat inderdaad het probleem is, dat er zoveel stukken zijn met zoveel bladzijden. Net als beeldvormende sessies, daar zijn er ook enorm veel van. Ik denk persoonlijk, dat u er goed aan zou doen – zeker als u een kleine fractie bent – om wel met die mensen die u een brief sturen contact op te nemen en om die verhalen hier in te brengen. In de politiek is het keuzes maken of je wel 500 bladzijden leest of met bewoners contact opneemt, zeker als je een kleine fractie bent. Wij doen dat ook. Ook met vijf mensen doen wij dat ook.

00:22:44

Voorzitter: Ik geef het woord weer terug aan de heer Bosch.

00:22:46

De heer Bosch: Dank u wel. Dat is de mening van de SP. Ik denk dat we allemaal onze eigen weg kiezen in dat ontzettend belangrijke werk doen. Of dat dan heel erg de diepte ingaan is met de stukken of met heel veel inwoners spreken, ik denk niet dat het zo zwart-wit is dat het één altijd beter is dan het ander. Soms moet je voor het ene stuk het één doen en voor het andere stuk het ander. Een feit is echter wel, dat ik voor onze eigen fractie merk, maar echt ook voor andere fracties, dat het heel moeilijk is om die ontzettend belangrijke taak uit

te voeren. Een onderdeel daarvan kan zijn – ik snap ook niet het niet alles oplost – dat er meer fractiewoordvoerders mogen in de nieuwe werkwijze, waardoor ook kleine fracties -- Als je straks één zetel hebt, moet je het met zijn drieën doen. Er zijn volgende week zijn er twaalf sessies en dan zijn er nog vijftien conformstukken. Dan moet je dus met zijn drieën vier sessies langs en het is parttime werk. Dat heb ik nog niet eens genoemd: het is parttime werk. Hoe dan, is de vraag.

00:23:44

Voorzitter: Meneer Bosch, de heer Brandsema heeft een opmerking. Misschien kan hij u helpen, maar -

00:23:52

De heer Brandsema: Dank, Voorzitter. Ja, misschien wel, want het staat toch de partij Student en Stad vrij om 20 steunfractieleden aan te trekken die al die stukken lezen en die daar de politieke gevoeligheden uit halen en daarmee al heel wat voorwerk doen en 80 procent van het werk doen voor die twee commissiewoordvoerders die daarmee goed onderbouwd de commissievergadering in kunnen gaan.

00:24:17

De heer Bosch: Ja, Voorzitter, dat is inderdaad een mogelijkheid, maar wij merken dat het overdragen van die stukken en van die kennis echt heel erg traag en moeizaam gaat. Als je je helemaal in een stuk hebt verdiept en je moet dat allemaal overdragen aan iemand anders die vervolgens die discussie kan gaan voeren en goed in de materie zit, dan werkt dat heel erg inefficiënt. Naast, dat je natuurlijk geen financiële middelen hebt om 20 mensen in te huren. Juist bij woordvoerders is het zo dat er dus een extra vergoeding bijkomt, wanneer je naar een meningsvormende of beeldvormende sessie gaat in de week. Dan krijg je dus in totaal meer middelen, waardoor wij onze belangrijke taak beter kunnen uitvoeren, wat mij betreft. Ik denk dat ik zo wel rond ben in mijn pleidooi. We gaan logischerwijs een amendementen indienen om dit te veranderen. Wij twijfelen nog of daarin drie of vier staat. We denken dat vier nodig is, maar we weten niet of dat meer kans van slagen heeft. Ik roep iedereen op, om nog even goed met de fractie te hebben over wat voor belangrijk werk doen we nu en geven we alle fracties de kans om dat belangrijke werk goed uit te voeren. Tot zover.

00:25:30

Voorzitter: Dank u wel, meneer Bosch. Ik wil het woord geven aan mevrouw Akkerman of wil zij nog een vraag stellen aan de heer Bosch?

00:25:36

Mevrouw Akkerman: Ja, Voorzitter, ik had nog een vraag.

00:25:37

Voorzitter: Er gaat nog een vraag uw kant op, meneer Bosch.

00:25:40

Mevrouw Akkerman: Ja, want ik was getriggerd door wat de heer Bosch zei, dat ook fracties met elf mensen het probleem van die tijdsdruk wel benoemen. Ik was ook benieuwd of hij nog andere oplossingen ziet voor dat probleem, wat hij benoemt?

00:25:55

Voorzitter: Meneer Bosch.

00:25:57

De heer Bosch: Ja, ik denk dat er meer geld beschikbaar moet komen. Ik denk dat er een andere vorm gevonden moet worden van deeltijdwerk. Ik vind dat moeilijk. Kijk, ik denk dat het goed is dat je met één been in de maatschappij staat, maar als er mensen vier dagen per week daarnaast werken, dan denk ik dat het heel moeilijk is om met 45 mensen deze taak te vervullen. Dat zou een onderdeel daarvan zijn. Wij focussen ons nu echter op dit onderdeel om een klein gedeelte van dit probleem op te lossen. U wilt daar nog op reageren, mevrouw Akkerman?

00:26:33

Mevrouw Akkerman: Ja, dank u, Voorzitter. Ik bedoelde wel binnen de regels en de vorm, zoals we die nu hebben. Ik bedoel, met 100 raadsleden kun je inderdaad meer dan met 45, maar ik hoop dat we naar de toekomst toe dingen kunnen bedenken binnen de mogelijkheden die er ook echt zijn.

00:26:47

De heer Bosch: Dat is toch mijn voorstel. Steunt u dan mijn voorstel om straks minstens drie fractiewoordvoerders te hebben?

00:26:57

Voorzitter: Mevrouw Akkerman.

00:27:00

Mevrouw Akkerman: Nee, want die discussie daarover is volgens mij goed gevoerd. Dat is volgens mij niet meer aan de orde op dit moment.

00:27:07

Voorzitter: Ik dank u wel. Ik kijk even rond. Wie? De heer Van Zoelen en daarna mevrouw Akkerman.

00:27:17

De heer Van Zoelen: Ja, dank, Voorzitter. Ik heb niet heel veel te vertellen, maar ik wil ten eerste de commissie bedanken voor een nieuwe werkwijze. We zijn er al een tijdje mee bezig. Het gaat over de nieuwe raadsperiode en ben ik benieuwd wat de nieuwe raadsleden van deze werkwijze vinden. Dan is het ook de vraag, kunnen zij nog eventueel, zij hebben geen referentiekader van hoe het ervoor is geweest. Behalve dan de mensen die overgaan of blijven zitten. Over de nieuwe werkwijze zijn in de evaluatie de punten wel genoemd, bijvoorbeeld transparantie en ook agendacommissie. Dat is wel een dingetje. Ook tijdsdruk, want voorheen kon je in de commissie over een drie- of viertal onderwerpen je tijd schuiven en nu krijg je soms drie minuten voor echt wel een zeer complex onderwerp. Dat heeft wel opgebroken, dus dat is wel een dingetje. Ik kan me er ook wel vinden in het kritiekpunt van de heer Dijk over, hoe communiceer je nu naar inwoners wat er precies wanneer op de agenda komt. Ook wat ik vandaag nog heb gemerkt, hoe communiceer je wat er op de agenda is geweest. Het is zo een hoop punten, zo een hoop commissies en dan wil je soms makkelijk kunnen zien, dit onderwerp – bijvoorbeeld afval – dan en dan hebben we erover

gesproken. Dat gevaar heb je wel, dus dat onderteken ik wel. Ja, wij zijn wel overwegend positief over deze nieuwe werkwijze.

00:28:50

Voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Akkerman voor haar woordvoering.

00:28:55

Mevrouw Akkerman: Ja, dank u wel, Voorzitter. Ook vanuit de VVD-fractie dank aan de commissie voor al het werk wat zij verricht heeft en ook aan de griffie. Ja, dit is natuurlijk een formele bevestiging van een proces, waar we al langere tijd mee bezig zijn met de nieuwe werkwijze. Wat de VVD-fractie betreft ook een aantal positieve resultaten. Je kan nu per onderwerp vergaderen, waardoor je heel gericht daarnaartoe gaat en echt daarop fijn kan tunen. Daarnaast ook het politiek vragenuur is volgens onze fractie herkenbaar zo elke woensdag op hetzelfde tijdstip. Ja, er zitten natuurlijk altijd punten in die je kan blijven verbeteren. Er zijn een aantal dingen genoemd, zoals hoge tijdsdruk. Ook de vraag, zijn de inwoners nu makkelijker aangehaakt, daar moeten we inderdaad nog even kijken hoe dat gaat als corona voorbij is. Dat je dat wil blijven verbeteren, dat moet je ook gewoon op de agenda houden als raad zelf, wat onze fractie betreft. Dat zal niet in het reglement zitten, dus wij kunnen instemmen. Dank u wel.

00:29:51

Voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Bushoff, u wilt woordvoering? Oké, aan u het woord.

00:29:56

De heer Bushoff: Ja, dank u wel, Voorzitter. Ik sluit mij bij iedereen aan die woorden van dank heeft uitgesproken. Verder heb ik nog een aantal punten. Ik geef als eerste mee, dat het natuurlijk altijd fijn is als je nog langer vooruit kunt plannen. Een tijdje geleden werd er volgens mij een poging gedaan door de agendacommissie. Als dat verder wordt voortgezet, is dat volgens mij voor iedereen wenselijk. Dat geef ik mee en verder is er nog een overkoepelend punt en daar hangen weer een aantal subpunten onder die ik wel wil meegeven. Dat is dat het natuurlijk best lastig is om tot een werkwijze te komen, waarin iedereen zich volledig kan vinden. Nu hebben we natuurlijk een evaluatie gehad en in alle evaluaties en onderliggende stukken kwamen een aantal punten naar voren die heel breed gedragen werden door bijna de gehele raad, maar die ik vervolgens dan niet terugzie in de uiteindelijke verordening of wat we daar vervolgens mee gaan doen. Daar richten dan ook de volgende punten/vragen van mij zich op. Dat gaat bijvoorbeeld over het punt, ik citeer: "Ook breed wordt geconcludeerd dat raadsvergaderingen niet alleen een hamerraad zijn, maar het hoogste orgaan met ook ruimte voor debat over andere zaken dan alleen raadsvoorstellen en soms ook debat over al in de commissies behandelde onderwerpen mogelijk moet zijn". Nu, dat is dan een punt, wat breed gedragen werd door schijnbaar de hele raad, las ik in de evaluatie, maar vervolgens zie ik dat dan niet terug in de daadwerkelijke verordening, die we moeten vaststellen. In die verordening staat namelijk dat in principe alles wat al behandeld is in commissies hamerstukken zijn en dat dat niet nog vervolgens voor discussie naar de raad gaat. Hetzelfde geldt ook voor alleen collegebrieven. Dat is een voorbeeld van een punt, waar schijnbaar enige consensus over was in de raad en wat dan niet terug te lezen is in die verordening en waar mijn vraag dan ook bij is: wat gaan

we daar dan wel mee doen? Zo eenzelfde punt geldt voor het feit, dat niemand erop zit te wachten dat een meningsvormende sessie nog een vervolg krijgt op een ander moment, als deze nog niet afgerond is. Mede ook omdat iedereen concludeert dat de voorzitter toch wel stuurt op de tijd, dus dat het dan wenselijk is dat er meer tijd wordt ingeruimd voor zo een sessie. Ook op dat punt kon ik niet helemaal herkennen, wat daar dan mee wordt gedaan. Mijn vraag: gaan we daar nog iets op terug horen op die feedbackpunten die schijnbaar breed gedragen werd in de raad? Komt daar nog iets over terug op een later moment? Wat kan ik me daar nog bij voorstellen wat daarmee wordt gedaan? Even kijken. Dat geldt trouwens ook voor het punt dat nu de moties vreemd die worden ingediend, bijvoorbeeld bij collegebrieven, dat dat vaak onduidelijk is. Dat het misschien wel wenselijker is, als er een soort tussenvorm is of weer komt voor die moties vreemd. Als er nu een collegebrief is, waarbij je een motie wil indienen, is dat nu een motie vreemd, want eigenlijk niet echt een motie vreemd is, maar toch zo heet wat het heel onduidelijk maakt. Daar was ook iedereen het over eens, maar toch staat dat zo in de verordening, dus ik ben benieuwd: wanneer kunnen we daar een vervolg op verwachten of wat moet ik daar dan mee?

00:32:59

Voorzitter: Nu, misschien kan meneer Dijk u helpen.

00:33:01

De heer Dijk: Pleit de heer Bushoff voor de herinvoering van de 1-minuutinterventies?

00:33:05

De heer Bushoff: Daar zijn de meningen in mijn fractie nog over verdeeld, Voorzitter.

00:33:08

De heer Dijk: Kan ik middelen ergens in?

00:33:10

De heer Bushoff: Het hangt ervan af of u mijn persoonlijke mening vraagt of die van mijn fractieleden, maar ik denk wel dat het in ieder geval – dat bleek ook uit die evaluatie – dat er breed gedragen werd, dat daar een tussenvorm voor komt. Dat is niet zozeer mijn mening, maar dat bleek letterlijk uit de onderliggende stukken bij wat we vandaag bespreken. Die tussenvorm heb ik nog niet gezien in het huidige voorstel dat voorligt om de verordening vast te stellen. Ik heb ook nog niet meegekregen of er nog een soort follow-up komt op al die punten die ik net opnoemde, waar nog niets mee wordt gedaan. Dat is dus ook mijn vraag aan de commissie. Even kijken, ben ik er dan al een beetje doorheen door alle punten die ik had? Oh, ja, dan nog één punt, wat ook bijvoorbeeld wel van belang is, dat er maar één iemand van een fractie naar een beeldvormende sessie zou mogen gaan. Dat staat dan in de verordening. Echter, laatst hebben we in het presidium nog gezegd, dat als daar praktisch de mogelijkheid voor is dat daar meer mensen naartoe mogen gaan. Ook dat is zo een punt waarvan ik denk, daar hebben we anders in besloten of daar was breed consensus over dat we daar anders in staan en dat vind ik dan niet terug in deze verordening.

00:34:11

Voorzitter: Meneer Van Zoelen heeft daar nog een vraag over aan u.

00:34:14

De heer Van Zoelen: Ja, ik vind het een interessant punt over die 1-minuutinterventies. Ik

deel de opvatting ook wel. Ik wil vragen, merk je ook echt verschil tussen die 1-minuutinterventies en die moties vreemd? Iedereen gaat ook een rondje doen en licht die motie toe en we zijn per motie nog best veel tijd kwijt. Net als wat bij die 1-minuutinterventie ook aan de hand was. Is het niet hetzelfde?

00:34:36

De heer Bushoff: Ja, volgens mij werd die conclusie ook getrokken uit de onderliggende stukken en had iedereen een beetje dat gevoel. De vraag was dus ook, wat gaan we daarmee doen en die vraag werp ik dan ook nu weer op voor de commissie. Ja, of dat dan betekent dat je die 1-minuutinterventies gaat herinvoeren, daar zal ik me dan niet aan wagen, want dan krijg ik de helft over me heen en de andere helft is het er wel mee eens. Dat is dan, denk ik, ook een vraag voor de commissie om die te beantwoorden. Even kijken, hoor -

00:35:01

Voorzitter: Volgens mij bent u bijna aan het afronden.

00:35:03

De heer Bushoff: Volgens mij ook en anders kom ik er zometeen nog wel eventjes op.

00:35:08

Voorzitter: Dank je wel. Ik kijk even rond. Wie kan ik het woord geven? De heer Brandsema.

00:35:13

De heer Brandsema: Ja, dank, Voorzitter. Als één van de laatste misschien. Ja, één van de laatsten. Dank ook namens de ChristenUnie voor de commissie en de griffie voor de vele tijd en het werk wat men hierin heeft gestopt. Ik kan mij aansluiten bij veel dingen die genoemd zijn. Een paar concrete puntjes nog. Ik sluit me aan bij de Partij van de Arbeid, als het gaat om de beeldvormende sessies en wie daarbij mogen zijn. Nu staat er ook dat het alleen maar fractiewoordvoerders zijn, maar volgens mij hebben we ook besproken dat steunfractieleden ook bij beeldvormende sessies aanwezig konden zijn. Een ander punt, wat mijn fractie nog opviel, gaat over de flexibele begin- en eindtijden. Op zich kunnen we ons daar wel in vinden. Behalve, dat een flexibele begintijd, waarbij de begintijd naar voren wordt geschoven, wat ingewikkeld kan worden voor iemand die alleen voor zo een sessie komt, want die kan dan in die zin te laat zijn, dus ik hoopt dat dat daar niet mee bedoeld wordt. Tot slot, Voorzitter, we moeten ook proberen als raad niet in de valkuil te trappen, dat we voor beoogde cultuurveranderingen ons blindstaren op structuuroplossingen. Dat wilde ik nog als laatste meegeven. Dank u wel.

00:36:32

Voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Ram.

00:36:37

De heer Ram: Ja, dank u wel, Voorzitter. Een aantal punten die de PvdA heeft ingebracht, daar kunnen wij ons ook bij aansluiten, name over de beeldvormende sessies. Ook over de 1-minuutinterventies die geen 1-minuutinterventie mag heten. Een ander punt wat Student en Stad heeft ingebracht over het aantal fractievertegenwoordigers kunnen wij ook ondersteunen. Of dat nu drie of vier is, dat -- Het zou denk ik heel belangrijk zijn om te kijken, als je met de nieuwe partijen die zich aandienen die mogelijk ook één of twee zetels

halen, dan wordt de spoeling wel heel erg dun. Misschien is er ook wel een tussenvorm mogelijk. Als je meer dan vijf zetels haalt, dat je dan daarna geen fractievertegenwoordiging meer kunt aanstellen. Zodat je niet te veel fractievertegenwoordigers hebt, zoals nu het geval is, want je hebt nu bij elke fractie vijf of vier fractievertegenwoordigers. Dat is mogelijk ten minste en dat lijkt mij ook onwenselijk. Wellicht is er echter een tussenvorm mogelijk, zodat het ook werkbaar blijft. Om het even af te zetten tegen de provincie, de stukkenstroom die er is, die is echt drie keer zo hoog. Het tempo is echt enorm binnen de gemeente en daarvoor heb je ook een stuk voorbereiding nodig en een stuk ondersteuning. Ik denk dat het het debat ook ten goede komt, als je daar een goede ondersteuning bij hebt met fractievertegenwoordigers. Daar wil ik graag een pleidooi voor houden en ik wil ook graag horen hoe de commissie daarover denkt. Dank u wel, Voorzitter.

00:38:28

Voorzitter: Fijn, dank u wel. Ik heb iedereen die het woord wil voeren nu het woord gegeven en daarmee keer ik naar de voorzitter van de Commissie Werkwijze. Ik neem aan dat jij de vragen beantwoordt?

00:38:41

De heer Sietsma: Dank u wel, Voorzitter. Ietje Jacobs en ik hebben het een beetje verdeeld.

00:38:47

Voorzitter: Jullie gaan zelf daar even over?

00:38:49

De heer Sietsma: Ja, wij hebben daar zelf even een lijstje van gemaakt. Ik begin even bij D66. Een interessante suggestie om het publiek ook eens te vragen, hoe zij dit ervaren, deze nieuwe werkwijze. Het klopt natuurlijk helemaal wat de heer Rustebiel constateert, dat dat doel helemaal niet uit de verf is gekomen. Ik heb zelf wel het gevoel dat we wel wat meer doen aan het betrekken van inwoners, zelfs langs digitale weg, maar dat kan veel beter. De verwachtingen die we daarvan hadden, zijn niet uitgekomen. Ik weet ook niet wat nu het goede moment is om die evaluatie, waar de heer Rustebiel voor pleit, te doen. Ik denk zelf dat we daar beter even mee kunnen wachten tot we in het nieuwe stadhuis zitten en corona voorbij is, omdat we dan pas kunnen oogsten op dit punt. Dan ga ik even naar de VVD. Dank voor de complimenten. Ik constateer ook dat de VVD wel tevreden is met de herkenbare agendering en het politieke vragenuur en dat je daar blijkbaar tot op het laatst over van mening kunt blijven verschillen. De VVD maakt ook het punt van de inwonersbetrokkenheid en pleit ervoor om dit op de agenda te houden en dat lijkt mij een goed voornemen voor de nieuwe raad. De heer Van Zoelen vraagt of de nieuwe raadsleden ook nog kunnen meedenken. Vanzelfsprekend, lijkt mij, via het presidium en via een – denk ik toch – vrij toegankelijke Agendacommissie kunnen er nog steeds allerlei wensen gedeponereerd worden. Dat gebeurt ook nu regelmatig bij de Agendacommissie en die doet daar dan ook wel of niet iets mee en koppelt dat ook terug.

00:40:56

Voorzitter: U heeft nog een korte vraag van de heer Van Zoelen.

00:40:59

De heer Van Zoelen: Ja, dat kwam nu zo even bij me op. Hoe wordt de nieuwe raad over dit

proces geïnformeerd en ook over hoe de geschiedenis is geweest en hoe zij daar dingen in kunnen vinden?

00:41:15

De heer Sietsma: Ja, we hebben er bewust voor gekozen om nu het reglement van orde vast te stellen en het proces van het uitzoeken van een nieuwe werkwijze ook nu af te sluiten, zodat de nieuwe raad geen keuze heeft – kun je negatief zeggen – maar ook geconfronteerd wordt met iets wat uitgedacht is. Of het nu zinvol is om ze de hele geschiedenis, die is natuurlijk op te zoeken op het RIS, maar of het nu zinvol om de discussie daarmee opnieuw op te rakelen, dat weet ik niet. Ik dacht dat u wilde reageren. U haalt even aan, dat het ook lastig is om terug te zoeken naar wat is besproken. Ik weet niet of dat veel met de nieuwe werkwijze te maken heeft. Ik weet dat de griffie nog steeds druk is met dossiervorming op onderwerpen. Dat is denk ik de meest toegankelijke manier, maar misschien hebt u meer suggesties.

00:42:10

Voorzitter: De heer Van Zoelen heeft een suggestie, denk ik.

00:42:12

De heer Van Zoelen: Ja, dat wil ik wel toelichten. Voorheen waren onderwerpen op groep geclusterd of je had Financiën of Inkomen en dan kon je makkelijker een onderwerp vinden. Nu heb je een heleboel commissies en een heleboel onderwerpen en dat is verspreid. Dat is de oorzaak ervan dat het ook moeilijker te vinden is en ook hoe het geagendeerd is, onder welke titel. Op die manier denk ik dat het wel ingewikkelder is geworden dan voorheen om iets terug te vinden.

00:42:45

De heer Sietsma: Ja, het zou kunnen. Ik kan het niet beoordelen, want ik weet niet hoe u daarnaar zoekt. Dan heb ik de PvdA nog. De heer Bushoff komt met een aantal vragen. Veel van uw vragen hebben ook een relatie met de agendacommissie, dus ik reageer een beetje met twee petten op. De agendacommissie heeft aandacht voor het langer vooruit plannen. We proberen ook grip te krijgen op de LTA. Mevrouw Spier, griffier, steekt daar veel tijd in om die LTA echt helder te krijgen en ook strak te trekken, zodat we weten waar we aan toe zijn en dat we weten dat in mei een bepaald onderwerp op de agenda komt. We hebben ook een paar keer gekeken naar hebben we nu een schema, wat we al kunnen vrijgeven, in een eerder stadium, dan die twaalf dagen die staan voor de officiële bekendmaking van sessies. Dat is 'work in progress' denk ik. Dan het punt van de raad als hoogste orgaan. U constateert -

00:44:09

Voorzitter: De heer Dijk wil toch wel een kleine interventie plegen.

00:44:13

De heer Dijk: Ja, Voorzitter, eerder was het zo dat als bijvoorbeeld het collegestuk niet twaalf dagen van tevoren werd aangeleverd, dan had men gewoon pech en dan was het de maand daarna. Ik zou toch willen meegeven aan de Commissie Werkwijze om dat weer te hanteren, want dan kunt u namelijk wel een planning maken voor over twaalf dagen en dan weten alle gemeenteraadsleden precies welke onderwerpen over twaalf dagen op de agenda staan.

Daar zou u bijvoorbeeld een fractie, zoals de mijne, een enorm plezier mee doen en het college ook een beetje dwingen om stukken op tijd aan te leveren.

00:44:50

De heer Sietsma: Dan moet ik u er toch op wijzen dat de agendacommissie dat ook doet. Zij hanteert de termijn van twaalf dagen, op een enkele uitzondering na soms. Dan komt er een brief uit het college, waarvan de agendacommissie ziet aankomen dat die komt. Die is dan aangekondigd. Dan is een onderwerp al geagendeerd en dan komt er een aanpalende brief over een soortgelijk onderwerp en dan hangen we die daaronder. Het onderwerp is dan echter al geagendeerd.

00:45:18

Voorzitter: Meneer Van Zoelen, wilt u nog even wat zeggen?

00:45:22

De heer Van Zoelen: Ja, misschien is het dan wel een beetje een vraag van technische aard, maar wel even opbouwend op mijn eerdere vraag over hoe betrek je de nieuwe raad, maar dan komt er opeens in mijn gedachten: blijft die Commissie Werkwijze Raad nu bestaan of is het nu voorbij?

00:45:39

De heer Sietsma: Wij hopen dat we nu kunnen stoppen en dat dit onze laatste activiteit is. Wij zijn er ook wel klaar mee, om het maar populair te zeggen. Ons werk wordt overgenomen door de Agendacommissie voor zover het gaat om het verwerken van suggesties voor een andere aanpak. De agendacommissie stuurt echter op agendering, selectie van onderwerpen en clustering van onderwerpen. Dan de raad als hoogste orgaan, om terug te keren naar de heer Bushoff. Hij ziet in het reglement van orde geen herhaling van die behoefte. Ja, ik zie ook niet de ontkenning daarvan. U suggereert dat het reglement van orde stuurt op een andere kijk. Er staat inderdaad in – ik zie u zoeken – dat het niet de bedoeling is om de discussie te herhalen. Het grappige is dat dat ook een breed gedragen standpunt is. Je kan niet allebei hebben. Je kan niet zeggen, we gaan de discussie niet herhalen en we gaan toch de discussie nog een keer overdoen in de raad, omdat dat het belangrijkste orgaan is. Daarom staat het er, zoals het er staat.

00:46:59

Voorzitter: U wilt daar nog wat op zeggen, meneer Bushoff?

00:47:01

De heer Bushoff: Ja, dat is natuurlijk de lastige tegenstrijdigheid, want daar zit ook wel weer een kern van waarheid in. Tegelijkertijd is er soms, volgens mij, en dat bleek uit dat stukje, wat ik citeerde ook wel. Daar bleek ook uit, dat er soms wel behoefte is om misschien niet letterlijk de discussie over te doen, maar ook om in de raad over een heel belangrijk onderwerp nog wel een debat te voeren, wat ook al ten dele in de commissie is behandeld en dat geldt ook voor collegebrieven. Daar sloeg die tekst die ik citeerde ook op en dat lees ik dan toch echt niet terug in die verordening. Sterker nog, in de verordening lees ik eerder terug dat dat juist niet de bedoeling van de raad is.

00:47:41

De heer Sietsma: Laten we hier geen strijd over de precieze verwoording voeren, maar het

staat elke fractie natuurlijk vrij om moties in te dienen bij raadsvoorstellen en ook bij collegebrieven, juist om het punt dat ze willen maken nog eens een keertje aan te scherpen. In de manier waarop u dat presenteert, kunt u zo veel discussie lostrekken als u wilt, denk ik, want daar heeft onze raadsvoorzitter regelmatig de handen aan vol. Ik zie in de praktijk dus ook niet helemaal dat het een probleem is. Het punt om de brieven niet langer te agenderen, dat is een keuze. We zijn ons ervan bewust dat dat niet door iedereen toegejuicht wordt, maar we trekken als commissie de conclusie dat de meerderheid van de raad het idee toch steunt om brieven niet per definitie te agenderen. Elke fractie die zegt, deze brief is zo belangrijk en er staan dingen in waar wij echt over willen praten, die staat het vrij om zo een brief te agenderen. Dan dien je een agenderingsverzoek in. Juist die drempel, was het idee, nodigt u ook uit om even na te denken over waar wil ik het dan precies over hebben en welke vragen heb ik dan voor andere fracties of voor het college?

00:49:03

Voorzitter: Meneer Bushoff.

00:49:04

De heer Bushoff: Het zou kunnen, dat ik het dan niet goed heb gelezen. Dat stukje heb ik zeker gelezen, dat niet standaard meer alle collegebrieven naar een commissie gaan. Als de agendacommissie daar anders in beslist, dan kun je inderdaad zo een agenderingsverzoek doen. Hartstikke goed, vind ik ook. Betekent dat ook dat dat geldt voor de raadsvergadering? Als je het daar nog over een collegebrief wil hebben en daar uitgebreider over wil spreken met bijvoorbeeld een motie?

00:49:27

De heer Sietsma: Ik denk dat de agendacommissie terughoudend zal zijn om dat te honoreren en de agendacommissie maakt een concept-raadsagenda, maar het presidium stelt de raadsagenda vast. U bent er dus zelf bij.

00:49:41

Voorzitter: Meneer Bushoff.

00:49:41

De heer Bushoff: Dan maar eventjes voor de notulen, dat ik dan maar zo gezegd wil hebben, dat deze verordening, die we mogelijkterwijs gaan vaststellen straks, geen belemmering zou moeten zijn – als ik het goed hoor – om dat dan te gaan doen nog of is dat wel zo?

00:49:56

De heer Sietsma: Ik zit zelf niet bij de presidiumvergaderingen, maar ik krijg er weleens wat van mee en ik weet dat er regelmatig gesteggeld wordt over hoe houden we de tijdsbesteding in de raadsvergadering een beetje in de hand en hoe zorgen we dat er discussie gevoerd wordt over de zaken die we met zijn allen echt belangrijk vinden. Die keuzen worden uiteindelijk gemaakt in het presidium. Ik zie de griffier -

00:50:23

Voorzitter: Het is natuurlijk altijd mogelijk dat als blijkt uit de meningsvormende sessie, dat een brief nog zoveel vraagtekens of gebrek aan informatie oplevert, dat het als discussiestuk naar de raad gaat. Dat blijft altijd open, zeg ik als lid van de Agendacommissie.

00:50:44

De heer Sietsma: Precies dat. We moeten er toch met zijn allen een verantwoordelijkheid voor nemen over wat er op de raadsagenda komt. Als u zich inspant, dan zijn er genoeg wegen om een zelfs een brief op de agenda van de raad te krijgen. Mevrouw Spier nog? Nee. Dan signaleert u, dat er wat discussie is geweest over de tijdsbesteding van sessies versus een sessie voor een tweede keer doen, omdat de discussie niet is afgerond. Dat is een paar keer voorgekomen, dat de suggestie werd gedaan, we zijn niet klaar en moeten we er een tweede ronde aan wijden. Het lijkt ons wijs dat we die optie openhouden, want dat kan zomaar een keer voorkomen bij een ingewikkeld onderwerp. De agendacommissie stuurt daar zo goed mogelijk op en evalueert elke week weer of we dat goed ingeschat hebben. Dat is echter een leerproces. Als u concrete voorbeelden heeft, waar dat fout gaat, dan staat de agendacommissie daar ook altijd voor open. Ik weet niet hoe we dat goed kunnen regelen in het reglement van orde. Het fenomeen dat je tijd tekortkwam, hadden we in de oude commissiestructuur bij herhaling. Als het eerste onderwerp erg veel tijd vroeg, dan dacht je bij het laatste onderwerp, waar sommige fracties nu juist een punt wilde maken: verdorie, nu hebben we geen tijd meer. Ik weet niet of je dat kan regelen in het reglement van orde. U haalt het punt van de moties vreemd aan. Ik weet dat ook daarover in het presidium uitgebreid gesproken is en de Commissie Werkwijze heeft hier de uitspraken van het presidium gevolgd.

00:52:39

Voorzitter: De heer Bosch heeft een vraag.

00:52:40

De heer Bosch: Ja, klopt, Voorzitter. Ik zit een beetje erover na te denken, wat nu het punt is wat de PvdA maakt. Excuus?

00:52:50

Voorzitter: Nee, gaat uw gang.

00:52:53

De heer Bosch: Volgens mij, als ik erover nadenk, moet er een onderscheid zitten – of tenminste dat zou mijn mening dan zijn – tussen moties vreemd, dingen die totaal los aankomen vliegen, en moties naar aanleiding van een collegebrief. Dat heeft volgens mij niet per se te maken met hoeveel tijd iets kost. We kiezen er nu wel voor om dat allemaal op één grote hoop te gooien – als ik dat even zo mag zeggen – en dan krijg je dus een hele lange reeks aan moties vreemd aan de orde van de dag en ik denk dat voor onduidelijkheid zorgt.

00:53:20

Voorzitter: Dat is misschien wel waar.

00:53:21

De heer Bosch: Mijn uitnodiging zou zijn aan de Partij van de Arbeid, dat we samen, buiten deze vergadering om, even nadenken hoe we dat misschien door middel van een amendement kunnen oplossen.

00:53:29

De heer Sietsma: We zien dat dan wel komen, als u dat lukt, maar ik weet dat er in het presidium regelmatig over dit onderwerp is gesproken en dat er gezocht wordt naar telkens

andere wegen en oplossingen. U bent daar zelf bij, ik niet, dus misschien is het ook handig om het via het presidium te regelen, maar dat laat ik graag aan u.

00:53:52

Voorzitter: Ik denk dat mevrouw Spier hier nog iets over wil zeggen.

00:53:59

Mevrouw Spier: Ja, ik begrijp uw standpunt. Ik weet niet of het opgevallen is, maar als er sprake is van een motie vreemd bij een brief – want er is gesproken over dat er een motie vreemd gekoppeld kan worden aan een brief, dat is dan een vaststaande conclusie vooralsnog – dan wordt daar wel bij aangegeven, dat de motie vreemd bij een dergelijke brief hoort. Dat wordt in de agenda vermeld en de brief wordt daar ook aan gekoppeld, dus dat maakt op die manier qua vorm toch wel een verschil in de wijze waarop het geagendeerd wordt. Daar heeft u het namelijk over. Ik denk dat u het meer heeft over de wijze van agendering dan uiteindelijk over de titel. Daar is op een bepaalde manier toch wel in voorzien. Het valt misschien niet helemaal op, maar daar is wel aan gewerkt.

00:55:00

De heer Bosch: Heel kort dan nog. Volgens mij gaat het me inderdaad om de titel en zou dat anders kunnen, dat je zegt: overige moties en motie vreemd aan de orde van de dag. Daar ga ik dan verder nog even over nadenken, wat ik daarmee wil.

00:55:13

Voorzitter: Heel goed. Ik geef het woord weer terug aan meneer Sietsma.

00:55:16

De heer Sietsma: Ja, dank u wel. Mijn laatste punt ook, geloof ik. Waarom kan er maar één persoon naar een beeldvormende sessie? Daar staat 'in principe'. Bij meningsvormende sessie staan de woorden 'in principe' er niet bij, maar bij een beeldvormende sessie staat 'in principe'. Dat hangt dus een beetje van de omstandigheden af en van het belang van het onderwerp en of raadsleden zelf aan de bel trekken, we willen graag met twee komen en of dat technisch en fysiek mogelijk is. Er zit echter geen slot op de deur. Er is altijd de publieke tribune natuurlijk, als u gewoon wilt volgen wat er gezegd wordt. Interne sessies zijn op het ogenblik vooral digitaal en dat heeft natuurlijk alles met corona te maken, maar ook daar is vast wel voor een publieke tribune te zorgen. Ik ben door mijn deel heen, denk ik, en dan gaat mevrouw Jacobs nu verder.

00:56:20

De heer Brandsema: Voorzitter?

00:56:20

De heer Sietsma: De heer Brandsema.

00:56:24

Voorzitter: Ja, je zit in de dode hoek bij mij. Meneer Brandsema.

00:56:28

De heer Brandsema: Ja, dank u wel, nog even over het laatste punt. Ik zag inderdaad het woordje 'principe', dus dat is helder. Er wordt echter wel gesproken over fractiewoordvoerders. Wordt daarmee ook in die zin ook steunfractieleden bedoeld of zich

daar nog wel een harde scheiding tussen. Ik meen namelijk dat in het presidium ook wel benoemd is, dat die mogelijkheid voor steunfractieleden bij beeldvormende sessies ook acceptabel is.

00:56:52

De heer Sietsma: Fractiewoordvoerders dat is gedefinieerd in het eerste artikel en dat zijn de benoemde en beëdigde woordvoerders. Wat we vroeger commissiewoordvoerders noemden, dat zijn de fractiewoordvoerders nu, dus geen steunfractieleden.

00:57:08

De heer Brandsema: Oké, want dat is namelijk in het presidium – als ik me goed herinner – ook aan de orde gekomen. Ja, goed, dan gaat het ook een beetje om de vorm van wat voor beeldvormende sessie is het? Ik kan me aan de ene kant voorstellen dat je zegt, dat doen we niet. Er zijn echter ook heel veel voorbeelden, volgens mij, waarbij steunfractieleden ook prima aan kunnen haken. Helemaal – ook al richting Student en Stad – voor de wat kleinere fracties, waarbij je het met minder raads- dan wel commissiewoordvoerders moet doen. Anders moeten we daar misschien ook nog mee richting de raad.

00:57:39

De heer Sietsma: Ik denk dat mevrouw Jacobs op dat punt van de woordvoerders nog wel even ingaat.

00:57:46

Voorzitter: Mevrouw Jacobs.

00:57:49

Mevrouw Jacobs: Dank u wel, Voorzitter. Ik zal de andere vragen van de fracties zo goed mogelijk proberen te beantwoorden en dan begin ik bij GroenLinks. Daar is aan de orde gekomen, waarom een motie juist na het in stemming brengen van het hoofdvoorstel? Dat was een evaluatie en zijn we daarmee doorgeslagen. Binnen de commissie hebben daar uitgebreid over van gedachten gewisseld en de commissie werd geadviseerd door de burgemeester en de griffier. De burgemeester en de griffier hebben ons ervan weten te overtuigen dat de Groningse methode juridisch niet correct is. Eerst een amendement, daarmee wijzig je het voorstel en de motie is een andere figuur. Uiteindelijk hebben zij ons ervan weten te overtuigen, dat de werkwijze hiervoor juridisch niet correct was. Daar kunnen we wat van vinden, maar de commissie heeft daar in ieder geval wel wat van gevonden en die heeft zich inderdaad laten overtuigen. Zo is dat in de nieuwe werkwijze terechtgekomen. Ik leg uit hoe wij dat als commissie hebben beoordeeld en hoe dat terechtgekomen is in het reglement.

00:59:06

Voorzitter: De heer Dijk wil daar toch nog even op reageren.

00:59:08

De heer Dijk: Ik was een beetje aan het lachen, omdat we namelijk dan weten dat we dertig of veertig jaar in deze gemeenteraad juridisch ongegronde besluiten hebben gehad en daar hebben we toch echt een boel last van gehad.

00:59:21

Mevrouw Jacobs: Ja, dat weet ik niet, of u daar last van heeft. Als ik zo naar u kijk, kunt u die

last in elk geval dragen. Misschien heeft u wel sterke schouders, meneer Dijk. Ik weet het niet. Dat is in ieder geval het antwoord op de vraag van de fractie van GroenLinks. Wat in een hele hoop van uw punten ook aan de orde komt, was wat meneer Brandsema namens de ChristenUnie ook wel heel mooi zei: sommige dingen zijn cultuur en die verander je niet door een systeem aan te passen. Dat is natuurlijk wat meneer Sietsma namens de commissie, maar ook namens de agendacommissie zei, sommige dingen die we doen, kunnen we via de agendacommissie doen en die schrijf je niet op in een reglement. Dat is namelijk een gewoonte en niets is lastiger dan een gewoonte te doorbreken, maar ook dat kunnen we met zijn allen doen. Met de nieuwe dan wel de oude raad, daar zijn wij in ieder geval altijd bij. Het doet de commissie verdriet – en dat is voor de notulen natuurlijk heel belangrijk – dat wij een nieuwe werkwijze hebben gekozen die indruist tegen datgene wat de SP heel graag wil. Ik ben echter mede namens de commissie blij dat de SP zegt dat ze het aankunnen. De commissie heeft vrij lang gesproken over het vragenuur versus het actualiteitendebat en wat wij hebben gedaan, is niet het afschaffen van het actualiteitendebat. We willen wat in de oude Groningse raad niet een gewoonte was, maar in de andere twee raden wel een gewoonte was, is juist om het interpellatiedebat nieuw leven in te voeren en om juist het vragenuur in te voeren voor de echt actuele dingen die niet hoeven te leiden tot de motie. Ik hoor hier natuurlijk niet uw woorden te herhalen, die u wel eens zegt, maar met een actualiteitendebat kon je natuurlijk niet zoveel. Dan gingen we een uur praten en dan gingen we naar huis. Juist met het interpellatiedebat – dat hebben we laatst met zijn allen aangevraagd – kun je eindigen met een motie. Daarom hebben we het interpellatiedebat ingevoerd en juist om de wethouders aan de tand te voelen, hebben we dus elke week ruimte ingeruimd. Daar zijn we wat flexibeler mee omgegaan, omdat je dat dinsdag voor tien uur pas hoeft te doen, dus de andere regels zitten er niet bij. Ons idee was dat we juist meer mogelijkheden hebben geboden om dat te doen.

01:01:45

Voorzitter: Meneer Dijk.

01:01:47

De heer Dijk: Dat klopt helemaal. Het grote nadeel van het actualiteitendebat, was dat je geen motie of amendement kon indienen. Wat het grote voordeel was, was dat je ook met de hele gemeenteraad in debat kon – dat mis je nu bij het vragenuur heel erg – en ook wel met een groot deel van het college, wat bijvoorbeeld een toezegging kan doen of niet. Voor een toezegging hoef je geen motie of amendement in te dienen, maar er was wel meteen diezelfde week of twee dagen later een debat en dan hoef je niet de gemeenteraad af te wachten. Ik snap uw argumenten over het interpellatiedebat, maar het is een vrij heftig middel om de hele gemeenteraad dan op een woensdag weer helemaal bij elkaar te halen. Is dat ook besproken? Gewoon het middel van een toezegging, want dat kan vaak al voldoende zijn bij een actualiteit.

01:02:31

Voorzitter: Ja, en ik denk dat dat dus meer een gewoonte is. Volgens mij op het moment dat wij in het vragenuur zitten en een wethouder doet een toezegging -- Als wij het stempel 'actualiteitendebat' geven, heeft het niet meer waarde, dan dat de wethouder zegt: "Ja, meneer Dijk, u heeft gelijk, ik zoek het voor u uit" of "U krijgt antwoord" of "Ik ga dit of dat

doen". Dan spiek ik even naar de griffier, maar dat is inderdaad, wat is de gewoonte en hoe noem je het?

01:02:56

Mevrouw Spier: Nee, dat klopt dat in het vragenuur ook toezeggingen gedaan worden.

01:03:01

Mevrouw Jacobs: Nee, en dat is denk ik iets wat we zelf -- Dat is dus die gewoonte en daar hebben we ook weleens in de evaluatie in de commissie over gesproken. De veelheid aan onderwerpen leidt ertoe ook weleens toe dat het afgeraffeld wordt. Dat is waar de agendacommissie ook nog mee stoeit, maar ook mee moet spelen; is het allemaal echt actueel? Soms hebben we zo een batterij vragen, zodat in die vijftig minuten het gesprek er ook niet is. Ook daar zijn we zelf bij. U weet misschien dat iemand, die daar regelmatig bij zit, zich ook wel eens ergert aan het feit dat iemand een A4'tje 'voorleest'. Dat is veel meer gewoonte en dat vat je volgens mij niet in een reglement. Het staat ons als raad en als nieuwe raad vrij om volgens mij in het vragenuur een debat te voeren, want uiteindelijk bepalen wij ook met elkaar wat we wel of niet vinden. Dat maakt dit reglement niet onmogelijk.

01:03:58

Voorzitter: Ik denk dat mevrouw Spier nog even een reactie wil geven.

01:04:02

Mevrouw Spier: Een kleine aanvulling. Het is een beetje een open deur, maar we zijn dit nieuwe jaar natuurlijk ook begonnen met een extra raadsvergadering. Die mogelijkheid staat ook altijd open.

01:04:15

Mevrouw Jacobs: Dan het punt wat door Student en Stad en de PVV is aangehaald over het aantal fractiewoordvoerders. Ook dat is vrij uitgebreid aan de orde geweest en daar hebben we een aantal figuren besproken. De ene is, we stoppen ermee – dat kan natuurlijk ook, we stoppen met fractiewoordvoerders – we doen fractiewoordvoerders vrij in te voeren, we doen fractiewoordvoerders aan de hand van de grootte van de fractie of we doen alle fracties evenveel woordvoerders en dan staat het ze vrij om daar al dan niet gebruik van te maken. Er zijn nu natuurlijk ook fracties die geen woordvoerders hebben en dat is een bewuste keuze. Het vrijelijk instellen van de fractiewoordvoerders, daar hangt gewoon een prijskaartje aan. Er is in de commissie ook wel eens gezegd, dat de groep dan heel groot wordt en dat je dan niet meer weet wie van welke partij is, als je elke woensdag andere mensen ziet. Vijvenveertig is al heel veel. Bij de instelling van de nieuwe raad kon je per commissie een woordvoerder aanwijzen. We hadden vijf commissies en twaalf fracties, dus dan konden we met 60 woordvoerders werken, naast 45 raadsleden. Als je dan met een 'vreemde' overlegt, komt dat het overleg ook niet ten goede. Zo hebben we dat besproken. Waarom zijn we dan op twee uitgekomen? Omdat we het ook niet reëel vonden dat een grote fractie – die natuurlijk een enorme democratische legitimatie heeft – gestraft wordt door de democratische legitimatie, doordat die dan geen woordvoerders mag inzetten, wat ook nog wel eens als een opleidingsplek wordt gezien. Kleinere fracties hebben natuurlijk van de kiezer ook minder mandaat gekregen, dus de vraag is of ze dan beloond moeten worden. Ze krijgen van de kiezer een vrij klein mandaat en dan moeten ze beloond worden

door een heel groot mandaat, van het reglement van orde. U zei een jaar, maar ik weet me te herinneren dat wij tweeëneenhalf jaar hierover hebben gedaan en deze discussie is wel één van de hete hangijzers geweest. De commissie legt dit aan uw raad voor. Ik voel een amendement aankomen en we zullen zien of daar 23 kruisjes op komen, want u weet hoe het werkt. Dat volgens mij als punten van de PVV en Student en Stad. Student en Stad heeft ook nog gezegd, dat de lokale democratie ook onder druk staat. Ik denk dat dat ook wel erkend wordt. Eén van de dingen die ook gezegd is, is dat met name het contact met de inwoners ook de afgelopen periode wat ingewikkeld is geweest. Dan hebben we nog de opmerking van de ChristenUnie, die inderdaad ook heeft gezegd, de flexibele begintijd is wat lastiger en de flexibele eindtijd is wat beter te managen. Ik denk dat dat ook inderdaad zo is. Dat gaat volgens mij ook om wat we met de agendacommissie afspreken. Dat over de beeldvormende sessies dat hebben, volgens mij, meneer Sietsma en mevrouw Van Doesen ook wel voldoende aangegeven. Ik meen me ook nog te herinneren, als we niet zeggen 'in principe', dan weten we ook niet welke ruimte we moeten reserveren. Soms is er ook een hele praktische reden voor. Als we niet zeggen één per fractie, dan kunnen we ook met zijn vijftienveertigen komen en dan moeten we naar de raadzaal zeg maar. Dat is ook een beetje wat we hebben gedaan. Misschien bevalt het de griffie wel heel goed om met opgaven te werken, zoals we nu in coronatijd doen en willen we dat later wel doorvoeren, maar dat zien we dan nog wel. Ik denk dat wij alle vragen samen hebben beantwoord. Ik weet niet of u dat ook vindt, anders hoor ik het graag.

01:08:03

Voorzitter: Ik kijk even rond of er nog of opmerkingen of vragen liggen. Meneer Bushoff en de heer Ram. Meneer Bushoff.

01:08:17

De heer Bushoff: Ja, dank u wel, Voorzitter. Ja, ik noemde in mijn inbreng net een aantal punten die volgens mij best breed gedragen werden door deze raad, die in deze evaluatie terugkwamen en die ik niet zozeer terugzag in het reglement van orde en ook nog niet helemaal in de beantwoording terug hoorde, wat daar dan mee is gedaan. Nu hoorde ik ook dat de Commissie Werkwijze zichzelf gaat opheffen, wat ik op zich ook wel begrijp. Tegelijkertijd had ik zelf niet heel erg de behoefte aan allerlei amendementen op een reglement van orde te maken en vroeg me ook af hoe zinvol dat is, dus het leek het me zinvoller om dan er maar van uit te gaan dat overal de twee woorden 'in principe' voor staan, zo dat je er ook nog altijd van af kan wijken. Dat gezegd hebbende, hoop ik dat ik daar dan een keer op kan terugvallen in het presidium om er op die manier een mouw aan te passen met zijn allen. Dan zal ik dat ongetwijfeld in het presidium weleens doen en naar deze vergadering wijzen, waarin ik dat dan toch echt heb gezegd.

01:09:11

Voorzitter: Dat is duidelijk. Ik geef even het woord aan mevrouw Jacobs.

01:09:14

Mevrouw Jacobs: Dank u wel, Voorzitter. Volgens mij is dat ook wat ik inderdaad bedoelde toen ik zei: dat is ook een kwestie van gewoonte. Dat de raad geen hamerraad wordt, daar zijn we zelf bij. Als we iets willen agenderen en we willen dat met zijn allen, dan gaan we dat natuurlijk ook doen. Alleen, wat we zo net ook hoorde zeggen, als iedereen zijn

grammofoonplaat van de vorige week of zijn cassettebandje van de vorige week afdraait, zitten we er ook niet op te wachten. Dat zit hem veel meer in cultuur en dat is, zoals meneer Brandsma zei, niet in een structuur te vatten. Zo zie ik inderdaad de meeste van uw punten ook, dat we daar met elkaar prima afspraken over kunnen maken zonder dat het vastligt in het reglement van orde.

01:09:53

Voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Dijk, nog een opmerking.

01:09:56

De heer Dijk: Voorzitter, het kan zijn dat ik het niet goed gelezen heb, dan moet ik er gelijk bij zeggen, maar mijn fractie heeft in ieder geval gemerkt dat er de afgelopen maanden ook een soort motie vreemd aan de orde van de dag inflatie aan het ontstaan is. Dat kan natuurlijk komen, omdat er verkiezingen aankomen. Je ziet het echt serieus, want het was daarvoor ook al, iedere maand iets toenemen. Ik weet niet of het hier precies zo in stond, maar zijn daar ideeën over of gedachten?

01:10:24

Voorzitter: Even het woord aan de heer Sietsma.

01:10:26

De heer Sietsma: We hebben onder andere dit onderwerp vrij uitgebreid besproken bij de evaluatie met het panel in augustus. Daar was de conclusie, dat dit soort dingen echt vragen om een gedragsverandering en om cultuur en dat je dat niet in structuren of in reglementen kunt vastleggen of ermee kunt voorkomen. Dat is een beetje het probleem. Ja, we kunnen natuurlijk één of andere hotemetoot, goeroe of commissie aanwijzen die dan gaat beoordelen of een motie wel of niet mag, maar dat lijkt me ook een ongewenste route. In dat soort structuuro oplossingen kom je dan namelijk al snel. Het gaat dus echt om cultuur. Er waren meer onderwerpen, waarvan we met elkaar toen hebben gezegd, we moeten elkaar blijven aanspreken op gedrag dat we eigenlijk met zijn allen onwenselijk vinden.

01:11:15

Voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even naar de heer Ram. Hij had nog een opmerking te maken.

01:11:20

De heer Ram: Ja toch even over de fractievertegenwoordigers. Ik begrijp het punt van de democratische legitimatie ten opzichte van -- Ja, hoe legitiem is dat. Andere kant van het verhaal is, denk ik, ook mijn argument: het gaat ook om belasting en ook over hoeveel kan je als fractie aan ten opzichte van het feit dat je ook als parttime politicus bezig bent. Je staat met twee benen in de maatschappij en daarnaast heb je een gezin. Dat is wel iets wat we mee moeten wegen in het kader van een democratisch proces. Je moet wel beslagen ten ijs kunnen komen in een raadsvergadering en alle stukken goed kunnen lezen als fractie. Daar wil ik toch ook wel een beroep doen op de andere fracties in de raad, dat dat ook een legitiem punt is volgens mij om af te wegen, hoe we samen daar met elkaar mee omgaan.

01:12:30

Voorzitter: Dat is heel duidelijk, maar dat is niet zozeer een vraag, als wel een statement, heb ik het idee.

01:12:35

De heer Ram: U vroeg of er opmerking waren.

01:12:37

Voorzitter: Nee, heel goed. Ik kijk nu even rond. Het zijn twee raadsbesluiten. Kunnen deze door naar de raad of moeten ze nog voor discussie of een motie vreemd?

01:12:54

De heer Ram: Een amendement.

01:12:56

Voorzitter: Of een amendement vreemd. Oh, nee dat is niet vreemd. Wij hebben nu een signaal ontvangen, dat we rekening ermee moeten houden, dat er een amendement of een motie komt. Laat het tijdig weten, dan kunnen we met de indeling van de vergadering er rekening mee houden. Nu, volgens mij is dan alles gezegd wat gezegd moest worden en dank ik de Commissie Werkwijze enorm voor hun werk. Ze zullen ook in de raadsvergadering misschien nog wel even bijstand moeten leveren, maar dan is het aan de nieuwe raadsleden en aan het presidium om dit, wat we nu vast gaan stellen, in ontwikkeling te houden. Het zal namelijk nooit een statisch document worden, maar altijd een ontwikkelingsdocument. Dank u wel voor uw aandacht en ik sluit hierbij de vergadering.